

DİJİTAL MEDYADA YAYINLANAN VİETNAM SAVAŞ FOTOĞRAFLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

Dr. Rabia DEMİR GÜVENLİ¹

ÖZET

Vietnam Savaşı, yaklaşık yarım milyon sivilin yaşamını yitirdiği ve on yıl boyunca devam eden bir çatışma olarak tarihsel kayıtlara geçmiştir. Özellikle çok sayıda kadın ve çocuğun hayatını kaybettiği bu süreçte çekilerek kamuoyuna sunulan fotoğraflar, küresel ölçekte tartışmalara yol açmış ve savaşın seyrini etkileyen önemli unsurlar arasında yer almıştır. Söz konusu fotoğrafların savaşın gidişatını değiştirecek bir güce sahip olması, içeriklerindeki göstergelerin kamuoyunda ortak değerleri harekete geçirebilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, bu görsellerin topluma hangi mesajları ilettiğini incelemek, onları hangi ortak paydada birleştirdiğini değerlendirmek ve görsel materyallerin etkisini ortaya koymak, çalışmanın temel önemini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, dünya çapında ses getiren Vietnam Savaşına ait fotoğraflar, göstergebilim yöntemi ile incelenecektir. İncelenen fotoğraflarda yer alan göstergelerin, kamuoyuna ne anlattığı, insanları hangi ortak duyguda buluşturduğu, hangi yönü ile savaşın seyrini değiştirmiş olabileceği değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Vietnam Savaşı, Fotoğraf, Savaş, Göstergebilim

¹ rdguvenli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9600-3051

SEMIOTIC ANALYSIS OF VIETNAM WAR PHOTOGRAPHS PUBLISHED IN DIGITAL MEDIA

ABSTRACT

The Vietnam War has gone down in historical records as a decade-long conflict that claimed the lives of approximately half a million civilians. The photographs taken and released to the public during this period, which saw the deaths of numerous women and children in particular, sparked global debate and became a significant factor in influencing the course of the war. The power of these photographs to alter the course of the war is directly related to the ability of their images to mobilize shared values within the public. In this context, examining the messages these images convey to society, assessing the common ground they unite, and revealing the impact of the visual materials constitutes the fundamental importance of this study.

This study will examine photographs from the Vietnam War, which generated worldwide acclaim, using semiotics. We will assess what the images in these photographs convey to the public, what shared sentiments they evoked, and how they may have altered the course of the war.

Keywords: Vietnam War, Photography, War, Semiotics

GİRİŞ

Tarih boyunca devletler, krallıklar ve imparatorluklar; siyasal, ekonomik ya da güç ve yayılcılık temelli politikalarını kimi zaman meşru bir zemine dayandırarak, kimi zaman ise herhangi bir meşruiyet arayışı olmaksızın birbirleriyle savaş halinde bulunmuşlardır. Çatışmalar, ölüme, sakatlığa ve hastalığa neden olurken aynı zamanda aileleri, kültürleri ve toplulukları yok eden bir durum yaratır (Bilgin, 2014: 135-151; Masten ve Narayan, 2012: 227-257; Saçaklıoğlu, 2005: 13). Savaş, beraberinde ölüm, yıkım ve yoksulluk gibi olguları da ortaya çıkarır. Bu olguların fotoğraf yoluyla kitlelere aktarılması, savaşın sona erdirilmesi ya da taraf devletlerin stratejilerini değiştirmeleri noktasında kritik bir rol üstlenmektedir. Bununla birlikte savaş, ulusların varlığı açısından hayati bir mesele olarak değerlendirilmelidir. Savaş, güvenliğe ulaşmak veya yok edilmek için tek yönlü bir bilek olarak kabul edildiğinden bu bir araştırma konusudur ve hiçbir şekilde ihmal edilmemelidir (Tzu, 2018: 5). Bu bağlamda bu çalışma 1955-1975 yılları arasında cereyan eden Vietnam Savaşını konu edinmiştir. Vietnam Savaşı'nda hayatını kaybeden ve yaralanan sivillerin sayısının milyonlara ulaşması, bu çatışmanın bazı çevrelerde “askerlerin değil, sivillerin savaşı” olarak nitelendirilmesine yol açmıştır. Binlerce masum kadın ve çocuğun yaşamını yitirdiği bu süreçte, gazeteciler tarafından kaydedilen fotoğraflar, savaşın sınırlarını aşarak sivillerin maruz kaldığı katliamları tüm dünyaya göstermiştir. Söz konusu görsellerin içerikleri, dünya genelinde geniş kitlelerin tepki göstermesine ve ortak bir bilinç etrafında savaşa karşı çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda, Vietnam Savaşı küresel ölçekte yükselen bu direnç ve görsellerin yarattığı etki ile sona doğru evrilmiştir.

Bu araştırmada, Vietnam Savaşında sivillerin yaşamış olduğu savaşa ilişkin dijital medyada yayınlanan fotoğraflarının göstergebilimsel yöntemle analiz edilmesi amaçlanmıştır. Semboller, çoğunlukla görsel mesajlarda kullanılır (Ekim, 2011: 21). Vietnam Savaşında katledilen sivillerin fotoğraflara yansıyan yüzü incelenerek, savaş fotoğraflarının kamuoyuna ne anlattığını anlamaya çalışılacaktır. Fotoğrafların taşıdıkları anlamlarla; gerçekliği yansıtmadaki başarısı ve savaşın gidişatını etkileyebilecek güçte olması irdelenecektir. Çalışmada; Vietnam Savaşını, fotoğraf ile savaş arasındaki bağlantıyı açıklayan teorik bilgiye yer verilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi ile Vietnam Savaşı'nın simgesi haline gelen 10 savaş fotoğrafı incelenecektir. Bu çalışma kapsamında dijital medyada yayınlanan Vietnam Savaşına yönelik savaş fotoğrafları incelenmiştir. Vietnam savaşına ait fotoğrafların analiz edilmesinin temel nedeni, bu savaşın medyada yoğun biçimde gündeme gelmesi, günümüzde dahi Vietnam topraklarında toplu mezarların ortaya çıkarılması, çatışmalar sırasında binlerce kadın ve çocuğun yaşamını yitirmesi, vahşetin fotoğraf karelerine yansması ve bu görsellerin kamuoyunda güçlü yankılar uyandırmasıdır. Nitekim söz konusu fotoğraflar, savaşın seyrine doğrudan etki eden önemli veriler sunmaktadır.

Vietnam savaşına ait fotoğrafların içerisinde yer alan güçlü göstergeler, kamuoyunda tartışma yaratmış ve neticesinde savaşın seyrini değiştirmiştir. Göstergebilimde, hangi çalışma işaretlerin belirli bir bağlamda nasıl yaratıldığı veya nasıl anlam yarattığı, işaretler bir toplumsal kod üretir ve onun anlamını ortaya çıkarır (Madison, 2005'ten aktaran Glesne, 2012: 254). Vietnam Savaş fotoğraflarının taşıdığı anlam ve kodların kitlelere ne anlattığı, hangi etkiyle savaşın seyrinin değiştirdiğinin göstergebilimsel yöntem ile incelenmesi, göstergelerin gücünü anlayabilmek açısından önemlidir.

1. VIETNAM SAVAŞININ GELİŞİMİ

Verimli topraklara ve zengin yer altı kaynaklarına sahip olan Vietnam, uzun yıllar boyunca Batılı güçlerin istilasına maruz kalmıştır. Başta Fransa olmak üzere Japonya, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri bu topraklarda hâkimiyet kurma girişiminde bulunmuştur. 1955-1975 yılları arasında ise sosyalizmin yayılmasını hedefleyen Kuzey Vietnam ile Güney Vietnam arasında başlayan ve ABD'nin müdahalesiyle genişleyerek milyonlarca insanın yaşamını yitirmesiyle sonuçlanan Vietnam Savaşı, tarihte önemli bir dönüm noktası olarak yerini almıştır. 1954 yılında Güney ve Kuzey olarak ikiye bölünen Vietnam'ın kuzeyinde sosyalizm² hâkim olurken güneyinde ise bağımsız bir rejim hâkim olmuştur. Ho Şi Minh önderliğinde Kuzey Vietnam'da komünist bir rejim kurulmasıyla ülke Sovyetler Birliği ve Çin tarafından uluslararası alanda desteklendi (Herring, 1990: 106). Güney Vietnam'da Vietnam Cumhuriyeti adıyla bir devlet kurulmuş ve bu devlet, Batılı ülkelerle yakın ilişkiler geliştirerek güçlenme yoluna gitmiştir. ABD, Güney Vietnam'da bağımsız bir rejimin kurulmasını destekledi (Wiest, 2003: 4).

² Sosyal ve ekonomik olarak toplumsal refahın katılımcı bir demokrasiye getireceğini ve üretim araçlarının hakimiyetinin toplumlara ait olduğunu savunan, işçilerin yönetime katılmalarına ağırlık veren, özel üretim yerine kamu bazlı üretimi destekleyen ekonomik ve siyasi bir teoridir (<https://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1>)

ABD'nin Güney Vietnam'ı desteklemesinin temel nedeni, komünist rejimin Asya kıtasında güç kazanmasından duyulan endişeydi.

Komünizm ideolojisini benimseyen ve Mao Zedong liderliğinde kurulan Çin Halk Cumhuriyeti, Kuzey ve Güney Vietnam'ı birleştirerek sosyalist bir devlet kurmayı hedeflemiştir. Kuzey Vietnam lideri Ho Şi Minh de benzer şekilde Güney Vietnam'ı ele geçirerek komünizmin bölgede hâkim olmasını amaçlamıştır. Çin'in desteğini alan Kuzey Vietnam, bu hedef doğrultusunda Güney Vietnam'da sosyalist rejimi yaymak ve iktidarı ele geçirmek için gerilla savaşı başlatmıştır. "Vietkong" olarak anılan ve Kuzey Vietnam adına savaşan bu gerilla güçleri, Güney Vietnam birliklerine ağır kayıplar verdirmiştir. Böylelikle Güney Vietnam'daki iç savaşın yol açtığı kayıplar, Çin ve Kuzey Vietnam'ın güçlenmesine ve stratejik hedeflerine yaklaşmasına imkân tanımıştır.

1964 yılı Ağustos'unda Kuzey Vietnam devriye botlarının Tonkin Körfezinde seyreden ABD destroyeri "Maddox"a ateş açtığı iddiasıyla ABD Deniz Kuvvetleri uçaklarına Kuzey Vietnam'ı bombalama emri vermiştir (Ana Britannica Ansiklopedisi, 1994). Bu olay ile birlikte ABD, Vietnam Savaşına doğrudan Güney Vietnam'ın yanında dahil olmuştur. ABD Hava Kuvvetleri'nin Kuzey Vietnam'a yönelik bombalamaları, savaşın seyrini değiştirmiş ve çatışmalar bir süreliğine Güney Vietnam'ın lehine gelişmeye başlamıştır. Ancak 1968 yılında Kuzey Vietnam ve Vietkong birliklerinin otuz il merkezine yönelik başlattığı "Tet Saldırısı", Güney Vietnam ve ABD güçlerine ağır kayıplar verdirmiştir. Aynı dönemde ABD birliklerinin "My Lai" köyünde yaşayan sivilleri topluca katletmesi, uluslararası kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. Savaşı kazanamayacağını öngören ABD yönetimi ise, Güney Vietnam ordusunu kendi kaderiyle baş başa bırakarak askeri birliklerini bölgeden çekmiştir.

ABD'nin savaştan çekilmesinin ardından Güney Vietnam birlikleri ciddi ölçüde güç kaybetmiş, savaşın kaybedildiğini kabullenerek mevzilerini terk etmiştir. 1975 yılında Kuzey Vietnam birlikleri herhangi bir direnişle karşılaşmadan Güney Vietnam'ın başkenti Saygon'a girmiş ve Güney Vietnam koşulsuz olarak teslim olmuştur. 2 Temmuz 1976'da ülke resmen Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti adıyla yeniden birleşmiş ve Hanoi başkent olmuştur (Mutlu, 2001). Vietnam Savaşı nihayet sona ermişti. 1961'den 1975'e kadar 56.555 Amerikan askeri hayatını kaybetmiş, 303.654 asker ise yaralanmıştır. Vietnamlıların kayıpları ise en az 200.000 Saygon askeri, yaklaşık yarım milyon Ulusal Kurtuluş Cephesi savaşçısı ve Geçici Devrim Hükümeti mensubu ile birlikte yaklaşık yarım milyon sivilen oluşmaktaydı. Milyonlarcası yaralandı ve belki de 10 milyonu sığınmacı oldu" (Collier's Ansiklopedisi, 1986).

Gelişen teknolojiler sayesinde iletişim araçlarının dijitalleşmesi, geçmişte yaşanan savaşlara ilişkin haber ve fotoğraflara erişim olanağı sunmaktadır. Günümüzde Vietnam Savaşı'nın izlerine dijital ortamda da rastlamak mümkündür. Bu çalışmada dijital medyada yayınlanan Vietnam Savaşı'na ait fotoğraflar, göstergebilimsel çözümleme yöntemi esas alınarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında, savaşın simgesi haline gelen ve masum sivilleri konu alan on fotoğraf analiz edilmiştir.

2. SAVAŞ VE FOTOĞRAF

Fotoğraf, gerçekliği yansıtmada ayna görevi görür. Fotoğraf “gerçekliğe” ait bir anıyı ve olayı görünür kılarak onu meşrulaştırmaktadır veya doğrudan deneyimlemediğimiz, olmuş olduğuna karşı şüphe duyduğumuz bir olayın “gerçekliğini” yeniden kazandırarak tarihin bir parçasına dönüşebilmesini sağlamıştır (Şahin, 2015: 1). Fotoğraf; dramların, krizlerin, savaşların devrim ve politik ayaklanmaların doğrudan temsiline dışında, aynı zamanda bir gözlemcisi de olmuştur (Turner, 1987: 7). Dolayısıyla fotoğraf, tarih boyunca varlığını sürdüren savaş olgusunu ve beraberinde kaybedilen insani değerleri gözler önüne sermiştir. Savaşın yol açtığı yıkım, yokluk, işkence, ıstırap, korku, korunma ihtiyacı ve yaşam mücadelesi gibi ortak insani duyguların aktarılmasında fotoğrafın rolü yadsınamaz bir öneme sahiptir.

Grotius (1967: 17) savaşı, anlaşmazlıkların çözülmeye çalışıldığı bir durum olarak tanımlarken; Clausewitz, zor kullanarak düşmanlarınıza istediğinizi yaptırma sanatı olduğunu iddia eder. Savaş, iki veya daha fazla örgütlü grubun siyasi terimler kullanarak yarattığı şiddet eylemidir (Kaldor, 2010: 274). İlk çağlardan bu yana inanç ve değerleri korumak bunları yaymak ya da refah ve şöhret kazanmak, sınırları genişleterek ekonomik ve siyasi güç kazanmak için toplumlar savaş olgusunu canlı tutmuşlardır. Siyasi ve ekonomik sebepler altında cereyan eden bu savaşlar, kadın ve çocukların ölümü ile sonuçlanmış, geride kalan insanları da yıkım yoksulluk ve insanlık dışı yaşam koşullarına maruz bırakmıştır. Ülkeler, savaşın etkilerini uzun süre taşımaya devam etmektedirler (Büyükalın Filiz vd., 2018).

Fotoğraf, savaşın meşrulaşmış yüzünün altında yatan insanlık dışı muameleleri tüm çıplaklığıyla ortaya çıkaran bir araçtır ve savaş ile ayrılmaz bir bütündür. Yırtan, parçalayan, insanı ruhen ve bedenlen deşen, yıkıp, yok eden, aynı zamanda savaşın neye benzediğini aktarıp, karelerle gösteren fotoğraf, savaşa dair bilgileri görsele dökerek, savaşın, ölümün gerçeğini insanların önüne sermiş, kitleleri harekete geçirebilmiştir (Sontag, 2004: 104). Görüldüğü üzere savaş fotoğrafları, medya aracılığıyla dünyanın en uzak noktalarına kadar ulaşabilmekte, kitleler üzerinde derin etkiler bırakmakta ve savaş karşıtı bireyleri ortak bir zeminde buluşturmaktadır. Bir çığ gibi büyüyen bu toplumsal tepki, vahşete karşı kolektif bir duruş sergileyerek savaşın seyrini etkileyecek güce ulaşmaktadır. Savaşan bir kimsenin cansız bedeni veya daha kötüsü işkenceye uğramış bedeni, kimi insanların hareket etmesi, buna karşı tepki göstermesi için bir güç olabilir (Yılmaz, 2016).

Dijital medya kavramı, içeriğinde çoklu ortamı barındıran ve bilişim teknolojileri alanında çalışan bilim adamları tarafından 1960’lardan beri kullanılmakta olup, kitle izleyicisini bireysel kullanıcı olarak da kapsayabilen, kullanıcıların içeriğe veya uygulamalara farklı zaman dilimlerinde ve etkileşim içinde erişebildikleri sistemler olarak tanımlanmaktadır (Geray, 2002:20). Medyanın dijitalleşmesi, istenilen haber içeriklerine, fotoğraf ve görsellere hızla erişilebilmesi, ülkeler arası sınırları kaldırmış, dünyanın en uzak yerindeki gelişmelere oturduğumuz yerden takip etmemizi sağlamıştır. İnsanlar arasındaki sınırların ortadan kalkması, benzer düşüncelere sahip bireylerin mesafeden bağımsız olarak ortak bir zeminde buluşabilmesine imkân tanımakta ve bu durum savaşların seyrini dahi etkileyebilmektedir. Medyanın savaş alanlarına ilişkin haber ve fotoğrafları küresel ölçekte hızla dolaşıma sokması, çatışmaların yönünü değiştirebilecek bir etki yaratmaktadır.

Bu bağlamda savaş fotoğraflarının, gerçekleri topluma aktarma, sesi duyulmayanların sesi olma ve gizlenen siyasi hedefleri açığa çıkarma noktasında kritik bir işlev üstlendiği anlaşılmaktadır.

Vietnam Savaşı, savaş alanlarında çekilen fotoğraflar ile dünyada ses getiren savaşlardan biridir. Binlerce masum sivilin katledildiği bu savaşın iç yüzünü gösteren fotoğrafların ortaya çıkmasıyla dünya kamuoyunda ABD tartışma konusu olmuştur. Tartışmalar ve gösterilen tepki üzerine Amerikan hükümeti geri adım atmak durumunda kalmıştır. Hatta ABD “My Lai”³ katliamını gerçekleştiren askeri birliğini yargılamak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla medyanın, savaş görüntülerini kamuoyuna sunarak güç dengelerinin yönünü değiştirmede etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Bu çalışmada birbirinden farklı Vietnam Savaşına ait fotoğraflar irdelenerek, savaş fotoğraflarının kamuoyuna ne söylediği anlamaya çalışılacaktır.

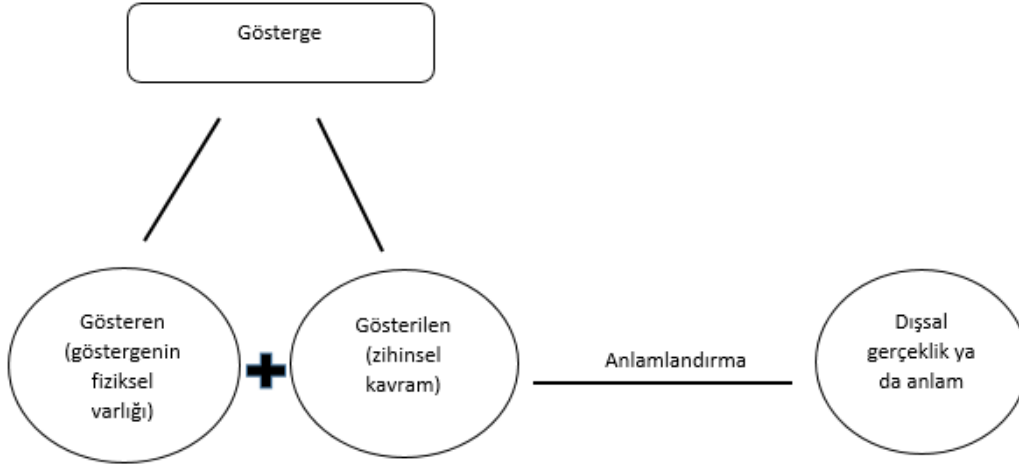
3. GÖSTERGEBİLİM

Göstergelerin ve onların çalışma biçimlerinin araştırılmasına göstergebilim adı verilir (Fiske, 2014: 122). Göstergebilimin merkezinde göstergeler vardır. “Sözcüğün en geniş anlamıyla gösterge, bir başka şeyin yerini alabilmesini sağlayan özellikler taşıdığından kendi dışında bir nesne, olgu, varlık belirten öğedir. Algılanabilir nitelik taşıyan bu öğe bir tür uyarandır: Anlıktaki imgesi bir başka uyarının imgesine bağlı olduğundan onu çağrıştıran bir uyarandır” (Guiraud, 1973: 29). Göstergebilim anlamlı bütünleri, ya da gösterge dizgelerini, yani göstergeleri belirleyen yasaları, aralarında kurdukları bağıntıları, onların işleyiş kurallarını saptamaya, böylelikle inceleme yöntemlerini oluşturmaya, betimleyip açıklamaya çalışır (Aktulum, 2004). Göstergelerin ne olduğu ve nasıl işlev gördüğünden söz eder (Berger, 1996:11). Ferdinand de Saussure için gösterge, bir gösteren ve gösterilenden oluşmaktadır. Gösteren, gösterenin fiziksel varlığını yani gösterenin algıladığımız imgesini temsil etmektedir. Gösterilen ise gösterenin göndermede bulunduğu zihinsel kavramdır. Gösteren ve gösterilenin birlikte anlamlandırılması sonucunda gösterenin dışsal gerçekliği yani anlamı ortaya çıkmaktadır (Fiske, 1996:67).

John Fiske’ye (2014) göre göstergebilimin üç temel çalışma alanı söz konusudur; ilki gösterenin kendisidir ve bu alan gösterge çeşitlerinin, bunların çeşitli anlam taşıma yollarının ve göstergeleri kullanan insanlarla ilişkilendirme biçiminin araştırılmasını içerir. İkincisi içinde göstergelerin düzenlendiği kodlar ya da kültürün gereksinimlerini karşılamak için geliştirilen kodları ya da kodların iletilmesi için var olan iletişim kanallarını işletmek için başvurulacak yolları ortaya koymaktır. Üçüncüsü ise kodlar⁴ ve göstergelerin içinde işlediği kültürdür. Göstergebilimin kurucularından birisi olan Ferdinand de Saussure, gösterenin kendisine doğrudan odaklanır ve ona göre gösterge anlamı olan fiziksel bir nesnedir.

³ Vietnam’ın Quang Ngai Bölgesi’ndeki *My Lai* (Mei Lay) köyü

⁴ Toplumsal yaşamımızın uzlaşımın olan ya da toplumun üyelerince kabul edilen kurallar tarafından yönetilen tüm görünüm (Fiske, 2014)

Şekil 1: Saussure'ün anlam öğeleri (Fiske, 2014).

Şekil 1’de gösterilen Saussure’ün anlam öğelerine bakıldığında, gösterenin fiziksel varlığı ile zihinde oluşan kavramın birleşmesiyle ileti anlam kazanmaktadır. Göstergebilimin merkezinde bulunan göstergelerin nasıl anlamlandırıldığı önemlidir. Bu süreçte izlenen yol üç aşamadan geçer: 1- gösterge, 2- gösterenin gönderme yaptığı şey, 3- gösterenin kullanıcıları. Bir gösterge, kendisinde başka bir şeye gönderme yapan, duyularımızla kavrayabileceğimiz fiziksel bir şeydir ve varlığı, kullanıcıların onu bir gösterge olarak kabul etmelerine bağlıdır (Fiske, 2014: 123). Bir örnek ile açıklamak gerekirse, birbirinizi belli bir mesafeden görebildiğiniz arkadaşınıza işaret parmağınız ile “bir” işareti yaptığınızda bu bir göstergedir. Arkadaşınıza vermek istediğiniz mesaj sizi bir dakika beklemesini istemenizdir. Arkadaşınız bu göstergeyi gördüğünde sizi bir dakika beklemesi gerektiğini anladığında bu iletişim doğru bir şekilde gerçekleşmiş demektir. Saussure (1974) gösterenin, kendi fiziksel biçiminden ve çağrıştırdığı zihinsel bir kavramdan oluştuğunu ve bu kavramın, dış dünyanın bir kavranışı olduğunu söyler. Nitekim “kalem” sözcüğü, bireysel farklılıklara rağmen (renk, biçim, çeşit gibi) kalemle tanışan her bireyin zihninde aynı kavram belirir. Göstergebilim iletişimi göstergelerde anlam üretme olarak görür. Anlam, gösterge, yorumlayıcı ve nesne arasındaki güçlü etkileşimin sonucudur: Tarihsel olarak konumlandırılmıştır ve zaman içinde değişebilir (Fiske, 2014).

Göstergebilimin kurucularından bir diğeri olan Charles Sanders Peirce, göstergeleri üç kategori altında sınıflandırmıştır. Görüntüsel göstergede (ikon), gösterge belirli yönleriyle nesnesine benzemektedir. Belirtisel göstergede (indeks), gösterge ile nesne arasında doğrudan ve nedensel bir ilişki bulunmaktadır. Simge (sembol) ise, gösterge ile nesne arasında herhangi bir benzerlik veya doğrudan bağ bulunmamakta; anlam, toplumsal uzlaş ve ortak kabuller aracılığıyla oluşmaktadır. Örneğin; fotoğraf bir görüntüsel gösterge, sıcaklık güneşin belirtisel göstergesi, “sıcaklık” sözcüğü ise bir simgedir. Fransız dilbilimci Roland Barthes da göstergebilim disiplininin gelişmesinde önemli adımlar atmıştır (Rıfat, 2013: 40).

Barthes, Saussure'un gösteren ve gösterilen kavramlarının yanında düzanlam ve yan anlam kavramlarını da eklemiştir (Barthes, 2016: 84). Ona göre düzanlam, bir göstergeler dizgesinin insanlar tarafından ilk algılandığı anlamı ifade etmektedir (Sığırcı, 2016: 73). İnsanların göstergeye baktığında ortak kullandıkları kavramın zihinde şekillendiği ilk anlamdır. Yan anlam ise insanlar tarafından ilk etapta anlaşılamayan, kültüre özgü, değişebilen anlamları temsil etmektedir. Barthes'a göre göstergeler, genel anlamın dışında insanların farklı açılardan yorum yapmasını sağlayabilmektedir (Barthes, 2015: 34). Yan anlam, farklı kültüre sahip insanların aynı göstergeye farklı bakış açılarıyla değerlendireceğini göz önünde bulundurur. Cenaze ritüellerinin her kültürde farklı olması, cenaze töreninin her kültürde var olduğunu ancak başka anlamlandırıldığını göstermektedir. Göstergebilimde yorumlayıcının anlamlandırmalarını ön plana çıkarmaktadır (Barthes, 2017: 127).

4. VIETNAM SAVAŞ FOTOĞRAFLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

Kaynak: <https://www.haberturk.com/efsane-fotografin-oykusu-2548366>

Tablo 1:**Gösteren:** Fotoğraf**Gösterilen:** Patlamadan kaçan çocuklar

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Patlamadan kaçan insanlar	Kız ve erkek çocuklar	Patlamanın etkisiyle korkuyla koşan çocuklar
Çocuklar	Çıplak ve yarı çıplak çocuklar	Patlayan bombadan kaynaklı yanmış çocuk vücutları, korku ve acı içinde ağlayan, yanlarında aileleri olmayan, yalın ayak yolda koşan çocuklar
Askerler	Başları miğferli, silahlı askerler	Çaresizlikle koşan yaralı çocukların arkasında sakince yürüyen askerler
Nesne	Duman	Devam eden bir savaşın varlığı, umutsuzluk
Nesne	Çıplaklık	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma
Nesne	Silah	Tehdit, savaşın varlığı, askeri güç,

Tablo 1’de yer alan görselde, beş çocuğun arkalarında meydana gelen patlamadan korku içinde kaçtıkları görülmektedir. Çocuklardan birinin çıplak ve vücudunda yanık izleri olduğu, diğerlerinin ise parçalanmış ya da yarı çıplak kıyafetlerle görüntülediği dikkat çekmektedir. Yalın ayak, endişeli ve ağlayan çocukların patlamadan uzaklaşmaya çalışmaları, Vietnam Savaşı sırasında bombaların sivil yerleşim bölgelerine de atıldığını göstermektedir. Çocukların yanında yetişkin aile bireylerinin bulunmaması, onları koruyacak kimselerin hayatını kaybetmiş olabileceğini veya kendilerine ulaşamayacak durumda olduklarını düşündürmektedir. Görselde, çocukların hemen arkasında yürüyen askerlerin rahat ve duyarsız tavırları öne çıkmaktadır. Bu durum, askerlerin patlamadan önceden haberdar oldukları ve sivillere yönelik herhangi bir koruma refleksine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Çocuklara yardım etmemeleri, savaş sırasında sivillerin korunmaya değer görülmediğini ve kadın-çocuk-erkek ayrımı yapılmaksızın tehlikeye açık bırakıldıklarını göstermektedir. Ayrıca fotoğrafta yedi silahlı askerin koşan çocukların arkasından yürüdüğü görülmekte, bu da askeri gücün baskınlığını vurgulamaktadır. Özellikle yaralı ve çıplak halde korku içinde koşan küçük kız çocuğu, fotoğrafın kamuoyunda güçlü tartışmalara yol açabilecek ve savaşın seyrini değiştirebilecek nitelikte bir görsel olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynak: <https://onedio.com/haber/dunyayi-degistiren-olaylar-vietnam-savasi-ve-o-donem-yasananlari-biliyor-musunuz-825705>

Tablo 2:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Birbirine sarılan insanlar

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ağlayarak birbirine sarılan insanlar	Bir erkek iki kadın ve iki çocuğun sarılması	Çocuklarını kucağında tutan ağlayan iki kadın, kadınlara sarılıp arkasını kontrol eden bir erkek
Çocuklar	Bir yaşlarında yarı çıplak bir bebek, üç yaşlarında bir bebek	Annesinin kucağında sağlam tutulamamış yarı çıplak, zayıf kalmış bir yaşlarında bebek, yine ağlayan annesinin kucağında korkuyla duran üç yaşlarında bebek
Kadınlar	Ağlayan kadınlar	Eski kıyafetlerin içerisinde saçları dağılmış, çaresizlikle ağlayan korkmuş kadınlar, korku, endişe

Erkekler	Kadın ve çocuklara sarılmış bir erkek	Ağlayan kadın ve çocukları korumak için sarılmaya çalışan ve dehşetle arkasını kontrol eden bir erkek, korku endişe
Nesne	Sarılmak	Acı ve zulüm karşısında yaşanan umutsuzluk
Nesne	Çıplaklık ve eski kıyafetler	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma

Tablo 2’de yer alan görselde, çocuklarını kucağında tutan iki annenin ağlayarak birbirlerine sarıldığı, bir erkeğin ise onlara sarılarak endişeyle etrafı kontrol ettiği görülmektedir. Kadınların çocukları kucaklarında korku içinde ağlamaları, barınacak ya da saklanacak güvenli bir yerlerinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Erkeğin kadın ve çocuklara sarılması ve çevresini dikkatle gözlemlemesi, ataerkil bir içgüdüyle yakınlarını koruma çabasını yansıtmaktadır. Çocukların yarı çıplak ve eski, yıpranmış kıyafetler içinde olmaları, savaşın yarattığı yoksulluk, çaresizlik ve toplumsal yıkımı gözler önüne sermektedir. Aynı karede arka planda görülen bir kız çocuğunun kucağında tamamen çıplak bir bebek taşıması, savaş koşullarında gıda yetersizliği ve açlık gibi sorunların boyutunu göstermektedir. Çıplak ve savunmasız çocukların varlığı, ağlayan ve çaresizlik içindeki anneler ile onları korumaya çalışan ancak korku ve umutsuzluk taşıyan erkek figürü, savaş bölgelerinde insanca bir yaşamın imkânsız hale geldiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda görsel, savaşın sivilleri bütünüyle içine alan ve onları savunmasız bırakan niteliğini güçlü biçimde yansıtmaktadır.

Kaynak: <https://www.yenisafak.com/dunya/yirminci-yuzyilda-soykirimlar-abdnin-vietnam-isgali-2807052>

Tablo 3:**Gösteren:** Fotoğraf**Gösterilen:** Akan suyun içerisinde sığınan insanlar

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Akan suyun içerisinde saklanan insanlar	İki kadın ve iki çocuk	Kirli bir suyun içerisinde vücutlarının yarısına kadar batmış, çocukları ile birlikte saklanmaya çalışan iki anne ve iki çocuk, korku
Çocuklar	Annesinin kucağında yarısı suya batmış 8-10 aylık bir bebek, yarısı suya batmış 9-10 yaşlarında kız çocuk	Vücutlarının yarısı suya batmış, ağlayan çocuklar, çaresizlik, korku
Kadınlar	Suyun içerisinde saklanmaya çalışan kadınlar	Öğüren ya da öksüren vücudu suyun içerisinde toprağa yaslanmış bir kadın, bebeğini kucağında tutarak toprağa yaslanmış, korkuyla bakan bir kadın
Nesne	Kirli su	Çaresizlik, yardım ihtiyacı, sığınma ihtiyacı, hastalık
Nesne	Eski kıyafetler	Korunmaya muhtaçlık, yardıma muhtaç olma, yoksulluk

Tablo 3'te yer alan görselde, iki kadın ve iki çocuğun kirli bir suyun içerisinde saklanmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu durum, onların savunmasız halde olduklarını ve barınabilecek güvenli bir mekândan yoksun bulunduklarını ortaya koymaktadır. Omuzlarına kadar suya batmış olmaları, karşı karşıya kaldıkları tehlike ve korkunun boyutlarını açıkça göstermektedir. Arkada yer alan annenin kucağında yaklaşık 9-10 aylık bir bebeğin bulunması, savaşın masumları ayırt etmeksizin çocuk ve bebekleri dahi yoğun bir tehlike altına soktuğunu kanıtlamaktadır. Önde yer alan kadının öksürmesi ya da öğürmesi, içinde bulundukları kirli sudan etkilendiklerini ve bataklık ya da çamurlu bir alanda çaresizce saklandıklarını göstermektedir. Kız çocuğunun annesinin sırtına sığınarak korku dolu bakışlarla ileriye yönelmesi ise tehdidin sürdüğünü ve savaşın masum siviller üzerinde ciddi yıkıcı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, kirli ve çamurlu suda gizlenmeye çalışan kadın ve çocukların bu görüntüsü, kamuoyunda güçlü bir yankı uyandırma potansiyeline sahip dramatik bir sahne niteliği taşımaktadır.

Kaynak: <https://www.trthaber.com/foto-galeri/fotograflarla-vietnam-savasi/2791.html>

Tablo 4:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Kolları ve gözleri bağlanmış sivil

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Elleri ve gözleri bağlanmış insan	Gözleri bağlanmış, elleri arkasından bir tahta parçasına bağlanmış, yere çökmüş ağlayan bir erkek	Çaresizlik, işkence, yardıma muhtaçlık, korku, endişe
Askerler	Elleri cebinde, rahat vaziyette, bağlanan erkeğin başında bekleyen silahlı askerler	Acımasızlık, umursamazlık,
Nesne	Bağlanan kolların altına yerleştirilen tahta parçası	Acı, ıstırap, işkence
Nesne	Yarı çıplaklık, yırtık kıyafetler	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma, yokluk
Nesne	Silah	Tehdit, savaşın varlığı, askeri güç,

Tablo 4’te yer alan görselde, elleri arkadan bağlanmış ve gözleri kapatılmış sivil bir erkeğin yere çökmüş vaziyette bulunduğu görülmektedir. Silahsız ve yarı çıplak durumdaki bu sivilin, ellerinin bir tahta parçasına bağlanmış olması, savaş sırasında sivillerin de doğrudan şiddete maruz bırakıldığını göstermektedir. Ellerin tahta parçası ile desteklenerek bağlanması, esaretin bilinçli olarak acı verici hale getirildiğine işaret etmektedir. Sivilin acı içinde ağlaması ve gözlerinin bağlı olması, işkencenin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Esirin eski ve yıpranmış kıyafetleri, yoksulluğu ve yardıma muhtaçlığı simgelemekle birlikte, esir alınma sürecinde maruz kaldığı kötü muameleye de işaret etmektedir. Ayrıca görselde yer alan iki silahlı askerin, arkada rahat bir tavırla ayakta durmaları, gücün tamamen ellerinde olduğunu ve tehdit ile tehlikenin sürdüğünü göstermektedir. Bu sahne, askeri gücün siviller üzerinde kontrolsüz ve acımasız bir şekilde kullanıldığını güçlü biçimde yansıtmaktadır.

Kaynak: <https://www.trthaber.com/foto-galeri/fotograflarla-vietnam-savasi/2791/sayfa-6.html>

Tablo 5:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Ceset başında ağlayan bir genç kadın

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ağlayan genç sivil bir kadın	Etrafı siyah poşet ile bağlanmış bir ceset başında ağlayan genç bir kadın	Çaresizlik, acı, ıstırap, kaybetmenin üzüntüsü,
Nesne	Siyah poşet içerisinde çocuk cesedi	Yokluk, yaşam mücadelesini kaybetme, masumiyet
Nesne	Yalın ayak	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma, yokluk
Nesne	Hasır şapka	Sıcaklık, barınma ihtiyacı

Tablo 5’te yer alan görselde, genç bir kadının poşete sarılmış bir cesedin başında ağladığı görülmektedir. Kadının eski kıyafetler içinde olması ve yalın ayak bulunması, savaşın ekonomik imkânları ortadan kaldırdığının somut bir göstergesidir. Poşete sarılı cesedin küçük boyutlu oluşu, onun bir çocuğa ait olabileceğini düşündürmekte ve savaşta çocukların da yaşamını yitirdiği gerçeğini kamuoyuna aktarmaktadır. Cesedin bir poşete sarılmış olması, çaresizlik ve imkânsızlıkların boyutunu gözler önüne sermektedir. Sıcak iklime sahip savaş bölgesinde yerli halk tarafından kullanılan hasır şapkanın cesedin başına bırakılması, kadının hem imkânsızlıklar içerisinde hem de derin bir acıyla kaybettiği kişiyi koruma çabasını simgelemektedir. Ayrıca cesedin açıkta bulunması, kadının barınak ya da cenazeyi kaldırarak imkânlardan yoksun olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynak: <https://dunyalilar.org/savasa-karsi-asker-isyanlari-vietnam.html/>

Tablo 6:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Vücudu yanmış çıplak bir kız çocuğu

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Vücudu yanmış bir kız çocuğu	Patlamanın etkisiyle vücudu yanan ve derisi soyulan bir kız çocuğu	Acı, ıstırap, vahşet, korunmaya muhtaçlık, çaresizlik
Gazeteciler	Elinde kamera, mikrofon ve fotoğraf makinesi olan gazeteciler	Savaşın kanlı yüzünü kitlelere ulaştırma çabası
Nesne	Kamera, fotoğraf makinesi	Medya
Nesne	Çıplaklık, yanık yaraları	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma, çaresizlik

Tablo 6’da yer alan görselde, çıplak ve vücudunun büyük bir bölümü yanmış olan küçük bir kız çocuğuna yönelik gazeteciler görülmektedir. Gazetecilerden birinin çocuğa yardım etmeye çalışması, sahnedeki umutsuzluk ve çaresizliği açıkça yansıtmaktadır. Kız çocuğunun derisinin yanarak soyulmuş olması ve olay yerinde herhangi bir sağlık ekibinin bulunmaması, savaşın yol açtığı tahribatın telafisine yönelik kurumsal desteğin yokluğunu göstermektedir. Bir gazetecinin çocuğu kameraya alması, bir diğerinin ise fotoğraf çekmesi, yaşanan vahşeti kamuoyuna duyurma çabasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Gazetecilerin patlamanın hemen ardından olay yerinde bulunmaları, onların yaşamlarını riske atarak bilgi toplamaya çalıştıklarını göstermektedir.

Çocuğa bakan gazetecilerin yüzlerindeki korku ve endişe ise, çocuğun ağır yaralanmalarına ve çektiği acıya tanıklık ettiklerini göstermekte; bu insanlık dışı görüntünün etkisi, doğrudan onların ifadelerine yansımaktadır.

Kaynak: <https://www.yenikadin.com/galeri/vietnam-savasi-nin-yil-donumu/resim-18/>

Tablo 7:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Ağlayan çocuklar ve bir anne

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ağlayan siviller ve eli silahlı askerler	Bir anne ve ağlayan üç çocuğun çaresiz bir şekilde silahlı asker ile bulunması	Korku, endişe, sivillerin savaşın ortasında kalması
Kadın	Çocuklarına sahip çıkmaya çalışan korku içinde bir anne	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma, korku, endişe, çaresizlik
Çocuklar	Annesinin kucağında ve yanında sığınmaya çalışan üç çocuk	Korku, endişe, masumiyet, çaresizlik, barınma ihtiyacı, umutsuzluk
Askerler	Elinde uzun namlulu silah bulunan askerler	Tehdit, savaşın varlığı, askeri güç
Nesne	Uzun namlulu silah	Tehdit, güç

Tablo 7’de yer alan görselde, bir annenin üç çocuğuyla birlikte yere çökmüş halde bulunduğu, çocukların ağladığı ve başlarında iki silahlı askerin yer aldığı görülmektedir. Çocukların ağlaması, onların çaresiz ve korunmaya muhtaç bir durumda olduklarını açıkça ortaya koymaktadır. Eli silahlı askerlerin varlığı ise tehlikenin, şiddetin ve tehdidin devam ettiğini göstermektedir. Çocukların yanında yalnızca annelerinin bulunması, ailedeki baba figürünün ya hayatını kaybettiğini ya da savaşta yer aldığı için yanlarında olamadığını düşündürmektedir. Annenin yüzündeki endişeli bakışlar çaresizliği yansıtırken, kadın ve çocukların askerî kontrol altında bulunması, bu savaşın sivillere ağır zararlar verdiğinin güçlü bir göstergesi olmaktadır.

Kaynak: <https://www.bilimseldunya.com/vietnam-savasi/>

Tablo 8:

Gösteren: Fotoğraf

Gösterilen: Yanan ev ve izleyen çocuklar

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Yanan evi izleyen insanlar	Tamamen yanmış bir evi izleyen yanında ailesi olmayan dört çocuk ve kamuflaj giyimli bir yetişkin	Çaresizlik, yardıma muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yoksulluk, umutsuzluk
Çocuklar	Yanlarında büyükleri olmayan dört çocuk ve büyük olan çocuk bir bebeği kucağında tutuyor.	Yetim ve öksüz kalmış çocuklar, barınacak yeri olmayan çocuklar, yardıma muhtaçlık
Askerler	Kamuflajlı ve elinde uzun namlulu silahı olan bir asker	Tehdit, savaşın varlığı, askeri güç,

Nesne	Yanan ev	Korunmaya muhtaçlık, barınma ihtiyacı, yardıma muhtaç olma, yokluk
Nesne	Çocukların giyindiği yırtık ve eski kıyafetler	Korunmaya muhtaçlık, yoksulluk, çaresizlik

Tablo 8’de yer alan görselde, yanan bir evin önünde dört çocuğun ve kamuflajlı bir erkeğin bulunduğu görülmektedir. Yanan evin tahta direklerden yapılmış baraka tarzında olması, ev halkının yoksul bir yaşam sürdüğünü göstermektedir. Çocukların yırtık ve eski kıyafetler giymesi de savaşın yol açtığı yoksulluğun ve çaresizliğin bir başka göstergesidir. Yanan evi izleyen çocukların başlarında anne ve babalarının bulunmaması, onların yetim veya öksüz kaldığını düşündürmektedir. Bu durum aynı zamanda çocukların artık barınacak bir evden yoksun olduklarını, yardıma ve korunmaya muhtaç hale geldiklerini ortaya koymaktadır. Çocukların yanında yer alan eli silahlı kamuflajlı erkeğin varlığı ise tehdit ve tehlikenin sürdüğünü, askeri gücün kontrolünün devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca başlarında ebeveynlerinin olmaması, henüz kendi bakımını üstlenemeyecek yaşta olan bir çocuğun, bir başka bebeğin sorumluluğunu taşımak zorunda bırakıldığını göstermektedir.

Kaynak: <https://ichi.pro/tr/vietnam-savas-suclusu-157269531587899>

Tablo 9:**Gösteren:** Fotoğraf**Gösterilen:** Ağlayan kadın ve çocuklar

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Birbirine sarılmış ağlayan kadın ve çocuklar	Korku içerisinde kıyafetinin düğmelerini kapatmaya çalışan bir kadın, ona sarılmış başka bir kadın, çocuğuna sarılan bir anne ve çocuğu kucağundayken kıyafetinin düğmelerini kapatmaya çalışan başka bir kadın	Çaresizlik, işkence, yardıma muhtaçlık, korku, endişe, korunmaya muhtaçlık, masumiyet, güçsüzlük
Kadınlar	Ağlayan ve kıyafetlerini kapatmaya çalışan kadınlar	Acı, umutsuzluk, işkence,
Çocuklar	Annelerinin arkasına saklanmaya çalışan çocuklar	Korku, endişe, umutsuzluk, korunma ihtiyacı
Nesne	Eski kıyafetler	Yardıma muhtaç olma, yoksulluk,

Tablo 9’da yer alan görselde, birbirine sarılmış halde ağlayan kadın ve çocukların perişan bir durumda oldukları görülmektedir. Kadınların gömleklerini ilikliyor olmaları, fotoğraf çekiminden önce kıyafetlerine müdahale edildiğini ve mahremiyetlerinin ihlal edildiğini göstermektedir. Kadınların birbirine sarılarak korku dolu bakışlarla ağlamaları ise, fotoğraf öncesinde şiddete maruz kaldıklarını ve tehlikenin hâlen sürdüğünü ortaya koymaktadır. Görsel, çaresizlik, yardıma muhtaçlık, güçsüzlük ve umutsuzluk gibi duyguların güçlü bir şekilde resmedildiğini göstermektedir. Çocukların annelerine sığınarak ağlamaları, şiddete maruz kaldıklarını ve devam eden tehditten korktuklarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, görsel Vietnam Savaşı sırasında kadın ve çocukların şiddet, işkence ve benzeri insanlık dışı uygulamalara maruz kaldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynak: <https://www.pulitzer.org/article/i-sent-them-good-boy-and-they-made-him-murderer>

Tablo 10:
Gösteren: Fotoğraf
Gösterilen: Ölen siviller

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Üstü üste atılmış insan cesetleri	Kadın ve çocuklardan oluşan sivillerin cesetleri	Katliam, savaşın kanlı yüzü, vahşet
Kadınlar	Yarı çıplak ve giyimli çocukları ile birlikte öldürülmüş kadınlar	Acımasızlık, işkence
Çocuklar	Çıplak ve öldürülmüş bebekler	Acı, ıstırap, işkence, acımasızlık, vahşet
Nesne	Ağız kapalı çanta	Savaştan kaçma ihtiyacı, sığınma ve barınma ihtiyacı, korunmaya çalışma

Tablo 10’da yer alan görselde, patika bir yol üzerinde yığın halinde bulunan kadın, çocuk ve bebek cesetleri görülmektedir. Ellerinde kendilerini savunmaya yarayacak herhangi bir silah ya da araç bulunmayan bu sivillere ait cesetler, açıkça bir katliamın yaşandığını göstermektedir. Cesetlerin bir kısmının çıplak ya da yarı çıplak olması, öldürülmeden önce şiddet, işkence ya da cinsel saldırı gibi eylemlere maruz kalmış olabileceklerini düşündürmektedir. Bu katliama uğrayan kadın, çocuk ve bebeklerin acı çektiği, kaçmaya çalıştığı ancak öldürüldüğü anlaşılmaktadır.

Fotoğraf, Vietnam Savaşı'nın salt askerî bir çatışma olmaktan çıkarak sivilleri hedef alan bir boyut kazandığını güçlü biçimde yansıtmaktadır. Bu görselin kamuoyunda savaşı tartışmaya açacak ve seyrini değiştirecek ölçüde etkili olduğu değerlendirilmektedir.

SONUÇ

İncelenen savaş fotoğraflarında yer alan göstergelerin büyük çoğunluğu, çatışmalardan en ağır şekilde etkilenen kesimin siviller olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Görsellerde kadın ve çocukların işkenceye maruz bırakılması, kimilerinin öldürülmesi ve cesetlerinin kamusal alanlarda bırakılması, Vietnam Savaşı'nın uluslararası kamuoyunda geniş yankı uyandırmasına neden olmuştur. Fotoğraflarda yer alan şiddet, korku, tehdit, tehlike, ölüm ve işkenceye dair göstergelerin küresel ölçekte güçlü etkiler yaratması, bu imgelerin insanlığın ortak duygu ve değerlerine hitap etmesiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşan bu fotoğraflar, ortaya çıkan tepkilerin birleşerek güçlenmesine zemin hazırlamış ve nihayetinde savaşın sona ermesinde belirleyici bir rol oynamıştır.

Savaş, beraberinde yoksulluğu, barınma ve korunma ihtiyacını gündeme getiren bir olgudur. İncelenen görsellerde eski veya yırtık kıyafetler giymiş, yarı çıplak ya da tamamen çıplak halde bulunan siviller, Vietnam Savaşı'nın mağduru olarak yokluk ve çaresizlikle mücadele eden kesimleri temsil etmektedir. Fotoğraflarda yer alan bu göstergeler, sivillerin barınacak veya saklanacak güvenli mekânlardan yoksun olduklarını ve temel ihtiyaçlara, özellikle de giyinme imkânına erişemediklerini açıkça ortaya koymaktadır. Görsellerdeki çıplak ya da yarı çıplak siviller, savaş sürecinde insanca yaşam sürme imkânlarından mahrum bırakıldıklarını, örtünme dâhil birçok yaşamsal gereksinimlerini karşılayamadıklarını göstermektedir. İnsanlık dışı koşulları yansıtan bu göstergeler, sivillerin yaşama hakkı ve barınma hakkı gibi temel insani haklarının ihlal edildiğini kanıtlamaktadır. Bu durum, kamuoyunda yükselen tartışmaların en güçlü dayanaklarından biri olmuş; fotoğraflar, savaşın yıkıcı gerçeklerine adeta ayna tutarak sivillerin nasıl doğrudan savaşın parçası haline getirildiğini gözler önüne sermiştir.

Fotoğraf karelerinin büyük çoğunluğunda çocukların ya yalnız başlarına ya da anneleriyle birlikte yer aldığı görülmektedir. Ailenin erkek üyesi olan babaların bu karelerde bulunmaması, onların savaşta yaşamlarını yitirmiş olabileceklerine ya da çatışmalarda aktif olarak yer almaya devam ettiklerine işaret etmektedir. İncelenen fotoğraflar, çocukların yetim veya öksüz kaldığını, korunmaya muhtaç olduklarını ve sığınabilecek güvenli bir yere sahip olmadıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Savaşın en masum ve en savunmasız kesimi olan çocukların çaresizliği, bu fotoğrafların ilettiği güçlü mesajlar aracılığıyla uluslararası kamuoyunda tartışmalara yol açmış ve geniş yankı uyandırmıştır. Çocukların mağduriyetine sessiz kalmak, insanlığın ortak değerleri açısından mümkün değildir. Dolayısıyla bu görseller, toplumların ortak vicdani değerlerine hitap ederek onları aynı çatı altında toplamış ve savaş gibi güçlü bir olgunun etkisinin zayıflamasına katkıda bulunmuştur. Ortak sesin oluşturduğu bu toplumsal baskı, askerî ve siyasi açıdan Amerika Birleşik Devletleri'ni geri adım atmaya zorlamış; bu durum, fotoğraf içeriklerinin güç dengelerini değiştirme potansiyelini açıkça göstermiştir.

Savaşı fotoğraflar aracılığıyla yansıtan bu görsellerde, silahlı askerlerin sivillerin başında rahat bir tavırla durmaları, tehlike ve tehdidin sürekliliğine işaret etmektedir. Silahlı askerlerin, savunmasız kadın ve çocuklarla aynı karede yer alması, Vietnam Savaşı'nın asker ve sivil ayrımı gözetmeksizin yıkıcı bir etki yarattığını açıkça göstermektedir. Çocukların silah, tehdit ve şiddet altında çekilmiş fotoğraflarının kamuoyunda sarsıcı bir biçimde gündeme gelmesi ve tartışma yaratması kaçınılmazdır. Bu görsellerin savaşı sona erdirecek ölçüde güçlü bir etki yaratması ise, taşıdıkları göstergelerin anlam katmanları ve bu göstergelerin evrensel değerlerle kurduğu bağ ile doğrudan ilişkilidir.

Kültürel, ekonomik, siyasi veya sosyolojik farklılıklara rağmen, savaş sırasında öldürülen bir çocuğun ya da sivilin fotoğrafı, binlerce insanı harekete geçirerek daha fazla ölümün önlenmesi noktasında kritik bir rol üstlenebilmektedir. Başka bir ifadeyle, bu fotoğrafların yansıttığı gerçeklikler küresel sınırları aşmış ve insanlığın ortak vicdanına hitap eden evrensel bir dil oluşturmuştur. Fotoğraflar aracılığıyla savaş sürecinde meydana gelen insanlık dışı uygulamaların açığa çıkması, savaşın hiçbir şekilde meşru bir zemine oturtulamayacağını kanıtı niteliğindedir. Bu bağlamda Vietnam Savaşı'na ait fotoğraflar, yalnızca dönemin tanıklığını yapan belgeler değil, aynı zamanda tarihe yön veren güçlü birer kanıt olarak yerini almıştır. Kısaca, fotoğrafların ortaya koyduğu gerçeklik ile dünya kamuoyunun kolektif bilinci arasında doğrudan bir bağ bulunduğu görülmektedir.

Göstergebilim, görsellerdeki göstergeler ile gösterilenlerin bir araya gelerek anlamlı bir ileti oluşturma sürecini incelemektedir. Vietnam Savaşı'na ait fotoğraflarda yer alan göstergelerin, şiddet, işkence, tehlike, yoksulluk, ölüm, barınma ve korunma ihtiyacı, çaresizlik, umutsuzluk ve korku gibi unsurları güçlü bir biçimde yansıttığı görülmektedir. İncelenen görsellerin, Vietnam Savaşı'nın sona ermesinde oynadığı rol dikkate alındığında, iletilmek istenen mesajları kamuoyuna etkili ve çarpıcı bir şekilde aktardığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda söz konusu fotoğraflar, aktardıkları olayları gerçeklikle paralel bir biçimde sunmakta ve toplumsal bilinci şekillendiren mesajları net olarak iletmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktulum, K. (2004). "Göstergebilim" Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:5 Sayı:7
- Ana Britannica Ansiklopedisi, (1994). Encyclopaedia Britannica -Ana Yayıncılık
- Barthes, R. (2014). Çağdaş Söylenler. Çev., Tahsin Yücel. 4. Baskı. İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (2016). Göstergebilimsel Serüven. Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat. 8. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, R. (2017). Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik. Çev., Ayşenaz Koş. Ömer Albayrak. 2. Baskı. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Berger Arthur Asa (1996), Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Yayınları No:91
- Bilgin, R. (2014) Çatışma ve şiddet ortamında büyüyen çocuklar sorunu. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(1): 135-151.

- Büyükalın Filiz, S. vd. (2018) Suriyeli Çocukların Suriye’ye Bakış Açılarında İlişkin Resimlerinin Analizi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. C. 19, S. 1, 519-536.
- Clausewitz, C. V. (1976) On War. Princeton: Princeton University Press.
- Collier’s Encyclopedia, (1986) P.F. Collier yayın evi
- Ekim, B. (2011) “Görsel İletişim Tasarımı Açısından Dergi Kapak Tasarımları: Elele Dergisi Kapak Tasarımlarının Çözümlemesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fiske, J. (1996), İletişim Çalışmalarına Giriş, (Çev: S. İrvan), Ankara: Bilim Sanat
- Geray, Haluk (2002). İletişim ve Teknoloji – Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları, Ütopya Yayınevi, Ankara, s.20
- Glesne, Corrine (2012) Nitel Araştırmaya Giriş. (çev. ve ed. Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoglu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Grotius, H. (1967) Savaş ve Barış Hukuku. (Çev. Seha L. Meray). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Guiraud, P., (1994). Göstergebilim, Ankara, İmge Kitabevi
- Herrnig, C. George (1990). “America and Vietnam: The Unending War”, Foreign Aff., 70, 104-119.
- Kaldor, M. (2010) “Inconclusive Wars: Is Clausewitz Still Relevant in These Global Times?”. Global Policy. 1(3), 271-281.
- Masten, Ann S., Narayan, Angela J. (2012). Child development in the context of disaster, war, and terrorism: pathways of risk and resilience, Annual Review of Psychology, 63 (2): 227–257.
- Mutlu, M., (2001) Vietnam’dan Körfez Savaşı’na Uluslararası Uyuşmazlıklarda Kamuoyu Oluşumu, Basılmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2001
- Pierce, C. S. (1958). Collected Papers, Cambridge, Mass.; Harvard University Press, 1958.
- Rıfat, M. (2013). Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Saçaklıoğlu, F., Hassoy, H. (2005). Savaş ve Halk Sağlığı içinde Irak’ta Savaş ve Sağlık, Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- De Saussure, F. (1974). Course in General Linguistics, Londra: Fontana, 1974. (Genel Bilim Dersleri, Çev. Berke Vardar, Ankara: TDK, 1976)
- Sığırcı, İlhami (2016). Göstergebilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sontag, S. (2004). Başkalarının acısına bakmak. Osman Akınhay (Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı (orjinal baskı tarihi 2003).
- Sontag, S. (2008). Fotoğraf üzerine. Osman Akınhay (Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı (orjinal baskı tarihi 1977).
- Şahin, I. (2015). İkinci Dünya Savaşının sinemadaki temsilini gerçeklikle olan ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turner, P. (1987). History of photography. England: Hamlyn Publishing.
- Tzu, S. (2018) Savaş Sanatı. (çev. Yağmur Küçükbezi). (ed. Teslime Gökçöl). İstanbul: Salon Yayınları.
- Wiest, Andrew (2003). The Vietnam War 1956-1975, The United Kingdom: Routledge.
- Yılmaz, T. (2016). Kötülüğün normalleşmesi ya da çıplak bedenler neden teşhir ediliyor?.

İnternet Kaynakları

- <https://www.pulitzer.org/article/i-sent-them-good-boy-and-they-made-him-murderer> The My Lai story, as readers experienced it when it was first published in 1969. 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://ichi.pro/tr/vietnam-savas-suculusu-157269531587899> William Calley ve My Lai Katliamı'nın hikayesi bugün hala bizi rahatsız ediyor. 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.bilimseldunya.com/vietnam-savasi/> Vietnam Savaşı, 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.yenikadin.com/galeri/vietnam-savasi-nin-yil-donumu/resim-18/> Yeni Kadın Foto Galeri, Vietnam Savaşı'nın Yıl Dönümü, 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://dunyalilar.org/savasa-karsi-asker-isyanlari-vietnam.html/> Savaşa Karşı Asker İsyanları- Vietnam, Vietnam Savaşı, Amerika topraklarında yaşayan halkların sahiplendiği bir savaş olmadı. 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.trthaber.com/foto-galeri/fotograflarla-vietnam-savasi/2791/sayfa-6.html> Fotoğraflarla Vietnam savaşı Vietnam Savaşı ya da İkinci Çinhindi Savaşı, Doğu Bloğu ülkeleri olan Kuzey Vietnam, Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği ile ABD destekçisi olan anti-komünist Güney Vietnam ve başta ABD arasında yaşanan savaştır. 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.trthaber.com/foto-galeri/fotograflarla-vietnam-savasi/2791.html> Vietnam Savaşı ya da İkinci Çinhindi Savaşı, Doğu Bloğu ülkeleri olan Kuzey Vietnam, Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği ile ABD destekçisi olan anti-komünist Güney Vietnam ve başta ABD arasında yaşanan savaştır. 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.yenisafak.com/dunya/yirminci-yuzyilda-soykirimlar-abdnin-vietnam-iskali-2807052> Yirminci Yüzyılda soykırımlar: ABD'nin Vietnam işgali, 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://onedio.com/haber/dunyayi-degistiren-olaylar-vietnam-savasi-ve-o-donem-yasananlari-biliyor-musunuz-825705> Dünyayı Değiştiren Olaylar: Vietnam Savaşı ve O Dönem Yaşananlar, 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.haberturk.com/efsane-fotografin-oykusu-2548366> Efsane fotoğrafın öyküsü 08.03.2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1Capital> A Critique of Political Economy, 01.03.2022 tarihinde erişildi.